(२८९) पदानि त्वगतार्थानि तदर्थगतये नराः।
योजयन्ति पदैरन्यैः स उद्घात्यक उच्यते॥

यथा मुद्राराक्षसे सूत्रः।

"क्रूरग्रहः स केतुश्चन्द्रं सम्पूर्णमण्डलमिदानीं।
अभिभवितुमिच्छति बलात् इति"। अनन्तरं नेपथ्ये "आः क एष मयि जीवति सति चन्द्रगुप्तमभिभवितुमिच्छतीति॥"

अत्रान्यार्थवन्त्यपि पदानि हृदिस्थार्थागत्या अर्थान्तरे सङ्गमय्य पात्रप्रवेशः।

(२९०) सूत्रधारस्य वाक्यं वा समादायार्थमस्य वा।
भवेत् पात्रप्रवेशश्चेत् कथोद्घातः स उच्यते॥

वाक्यं यथा रत्नावल्यां। "द्वीपादन्यस्मादपीत्यादि" सूत्रधारेण पठिते। नेपथ्ये एवमेतत् कः सन्देहः। "द्वीपादन्यस्मादपीत्यादि" पठित्वा यौगन्धरायणस्य प्रवेशः। वाक्यार्थं यथा वेण्यां।

"निर्व्वाणवैरदहनाः प्रशमादरीणां
नन्दन्तु पाण्डुतनयाः सह माधवेन।
रक्तप्रसाधितभुवः क्षतविग्रहाश्च
सुस्था भवन्तु कुरुराजसुताः सभृत्याः॥"

इति सूत्रधारेण पठितस्य वाक्यस्यार्थं गृहीत्वा नेपथ्ये आः दुरात्मन् वृथा मङ्गलपाठक कथं सुस्था भवन्तु मयि जीवति धार्त्तराष्ट्राः। ततः सूत्रधारो निष्क्रान्तः। भीमसेनस्य प्रवेशः।

(२९१) यदि प्रयोग एकस्मिन् प्रयोगोऽन्यः प्रयुज्यते।
तेन पात्रप्रवेशश्चेत् प्रयोगातिशयस्तदा॥